

Fischer Emil – Herend 200

Új múzeum született Velencén

Amikor *Fischer* Wolfgang a XVIII. században Sziléziából Magyarországra települt, aligha sejthette, hogy új hazájában a leszármazottjai milyen sikeresek lesznek. Csak azt tudta, hogy a *Mária Terézia* által a zsidókra kivetett türelmi adó fejében békés életet, boldogulást teremthet a családja számára. A família a magyar iparművészetben, nevezetesen a kerámia és porcelán terén szerzett hervaszthatatlan érdemeket. Wolfgang fia, a már *Tatán* született *Fischer Mór* (1799-1880) szülővárosában vásárolt meg egy majolikagyárat, majd betársult egy herendi kőedényüzembe. Miután később kivásárolta tulajdonostársa üzletrészt, felépítette a herendi porcelángyárat. Ennek igazgatójaként igen sikeres lett, külföldön is keresetté tette termékeit. Világkiállításon szerzett díjakat, királynők, királyok, császárok, cárok vásárolták porcelánjait. Eredményeire tekintettel – farkasházi előnévvel – nemesi rangra emelték. A farkasházi-ághoz tartozó *Fischer Dezső* (1827-1914) és *Fischer Vilmos* (1839-1921) *Tatán* és *Kolozsvárott* alapítottak, s működtettek önálló porceláncéget. Wolfgang dédunokája, *Fischer*, a névmagyarosítás után: *Farkasházy* Jenő (1861-1926) előbb az ungvári porcelángyár, utóbb a herendi újbóli felvirágoztatója, tulajdonosa, művészeti vezetője volt. A tatai kőedénygyárat a család másik ága vitte tovább. *Fischer Mózes Áron* (1796-1861) és egyik fia, *Fischer Károly* (1828-1896) vezette. Másik fia, *Fischer Ignác* (1840-1906) – aki tóvárosi előnévvel szerzett nemesiséget – a pesti, később budapesti kerámiagyár alapító-tulajdonosa volt. Az ő fia, *Fischer Emil* (1863-1937) – apai ágon *Fischer Mózes Áron*, anyai ágon *Fischer Mór* unokája – a budapesti *Angyalföldön* alapított új gyárat, később a Hollóházi Kőedénygyár társtulajdonosaként tevékenykedett, majd élete utolsó vállalkozásaként 1920-ban a kőbányai porcelángyár (*Fischer-féle Kerámia Gyár Rt.*) alapítója, vezetője lett.

A tóvárosi Fischer-címer

Május 9-én új múzeum nyílt meg Velencén, a Kárpát-medencei Művészeti Népőiskola által felújított egykori *Meszleny-kastélyban*. Az új intézmény a jeles porcelángyáros és ipari vezető nevét viselve *Fischer Emil Múzeum*ként kezdte meg tevékenységét. Az alapító elgondolás szerint a kastély kiállítótereiben a porcelán- és kerámiaművészet (alkalmanként az üvegművészet) remekeiből szerveznek majd tárlatokat. A múzeum most megnyitott állandó kiállítása *L. Simon* László a *Fischer Emil Kerámiagyárból* származó dísztárgy-gyűjteményéből nyújt közel kétszáz tételes válogatást.

„A *Fischer Emil* által vezetett gyár a magyar iparművészet egy sajátos, kevésbé ismert, de jelentős irányát képviseli. Míg a *Zsolnay-gyár* technikai innovációival, különleges mázaival, csodálatos szecessziós dísztárgyaival, valamint építészeti kerámiáival vált világhíróvá, *Fischer Emil* műhelye elsősorban a polgári enteriőrök világába illeszkedő dísztárgyak területén hozott létre máig érvényes és értékes világot” – olvasható a műgyűjtő tollából a kiállítási katalógusban. A több mint kétszáz oldalas keménytáblás kiadványban *Garai Edit*, *Sarnyai Krisztina* és *Szász Marcell* nagy méretű, színes műtárgyfotói (egy-egy kiállítási darabról gyakran több képpel), a tervező megnevezése, a kivitelezés éve, méret és egyéb adatok kísérik a tárlatra került valamennyi alkotást.

Fischer Emil fontos törekvése volt, hogy a gyára által forgalmazott dísz tárgyakon magyaros népi motívumok jelenjenek meg, hogy azok vidéki életképekkel idézzék fel a korabeli magyar falu jellegzetes alakjait, eseményeit. Ezért kerültek a kiállítás kerámiatárgyaira: a különféle vázákra, kancsókra, kulacsokra, bonbonnierekre, vaj-, cukor- és tinta-tartókra, teáskannákra, tejköntőkre, csészékre, csészealjakra, kávé- és teáskészletekre, kaspókra, valamint dísztányérokra tájat, hangulatot és a kort tükröző képek. A kaszaforgató vagy asztaghordó, illetve cséplőgépet etető aratók, a libaterelgető lánykák, vízhordó parasztasszonyok, az eke szarvát markolva szántó férfiak, étkező hortobágyi csikósok, a gémeskutaknál marháikat itató gulyások, a nyájukat terelő és megpihenő juhászok, a hangszereikkel a hóban talpaló cigány zenészek, a játszadozó parasztyerek. Egyes vázák stilizált, de fő jellegzetességeiben jól felismerhető férfi és női öltözetek a népviseletről, más díszművek háttérében vagy fókuszában álló különféle parasztházak a népi építőművészetről vallanak. A virágmintás kerámiák is visszaidézik valamit a hímezett magyar népi textíliák világából, s a megörökített alföldi tájalelemek is okot adnak a nosztalgiára.

Fischer Emil fölöttébb jó érzékkel választotta ki, kérte fel termékeinek tervezőit. Mások mellett *Körös-fői-Kriesch Aladár* (1863-1920), *Horti (Hirtl) Pál* (1865-1907), *Ács (Auerbach) Lipót* (1868-1945), *Nagy Sándor* (1868-1950), *Undi Mariska* (született *Springholz Mária Gabriella*, 1877-1959), *Pálinkás Béla* (1880-1957) és *Lakatos (Schlosser) Artúr* (1880-1968) alakította a Fischer-termékek arculatát. Közülük többen a korszak nagyírú képzőművész közösségéhez, a magyar szecesszió központi iskolájához, a Gödöllői Művésztelephez tartozó grafikusok, festő- és iparművészek voltak. A legtöbb kiállított munka Pálinkás és Horti tervezte alkotás.

A kerámiaművészet stílusjegyeinek, technikáinak fejlődése is nyomon követhető a tárlaton. A XIX/XX. századforduló historizáló áttört vázájától, az azonos öntőformával készült áttörtetlen domborfestésűn át, a kékben tartott egy- és sokszínű hóvirágos vázákon át, a szecessziós alakzatokon: vázákon, lábas kaspókon át a posztamensig, a vörös mázas készítményekig.

„A Fischer Emil Múzeum megalapításának vágya arról is szólt, hogy a »nagy testvér«, azaz a Zsolnay család mellett egy másik keramikus dinasztiának, a Fischereknek is emléket állítsunk...” – vallott szándékáról az alapító. Mindemellett – erről se feledkezzünk meg – a Fischer-ek emléke előtti tisztelgésre egy jeles évforduló, az idén 200 éves Herendi Porcelánmanufaktúra is kellő okot ad. A kastélytörténeti kiállítás és a múzeumnévadó állandó tárlata mellett az intézmény évente három időszakos tárlatot is tervez. Az első éppen a herendiek történetének híres készleteit, jellegzetes dísztermékeit és kortárs termékeit mutatja be „*Herendi Porcelán: 1826 → ∞*” címmel, amely késő őszig látogatható.

A múzeum három kötettel is készült a megnyitóra. A már említett katalóguskötet mellett *Reznicsek Mátyás Kerámiába zárt szecesszió – Fischer Emil és kerámiagyára* című monográfiáját és *Fischer Emil társadalmi működése – Kereskedelem, Budapesti vásárok, BNV* című forrásgyűjteményét is megjelentette, melyek a helyszínen megvásárolhatók.

- hegedűs -

Az új múzeum Velencén, a 7-es út mellett, a Tábor utcában várja látogatóit.